

บันทึกของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง
เรื่อง การเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายรับรอง ฮาลาล

กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้มีหนังสือ ส่วนมาก ที่ พณ ๐๗๐๔/๙๗๗ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีหนังสือ ส่วนมาก ที่ นร ๐๖๐๑/๔๕๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๒ แจ้งผลการพิจารณาข้อหารือของกรมทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการสิ้นสุดของเครื่องหมายรับรอง ฮาลาล ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) มีความเห็นสรุปได้ว่า สำนักจุฬาราชมนตรีมีอาจถือได้ว่าเป็นบุคคลธรรมดา และเมื่อสำนักจุฬาราชมนตรีมิใช่นิติบุคคลและมีใช้บุคคลธรรมดาจึงไม่มีสภาพบุคคล การจดทะเบียนให้สำนักจุฬาราชมนตรีมีสิทธิในเครื่องหมายรับรองจึงไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ แต่โดยที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้พิจารณาเห็นว่าพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ ไม่ได้มีบทบัญญัติให้อำนาจนายทะเบียนในการเพิกถอนเครื่องหมายรับรองในกรณีนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงขอหารือแนวทางและวิธีการในการเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายรับรอง ฮาลาล ดังนี้

(๑) เครื่องหมายรับรอง ฮาลาล ที่จดทะเบียนไว้โดยสำนักจุฬาราชมนตรี ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่าเป็นการจดทะเบียนไม่ถูกต้อง จะเพิกถอนคำขอจดทะเบียนดังกล่าวโดยอาศัยมาตรา ๔๙ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้หรือไม่

(๒) หากสามารถเพิกถอนได้ ผู้ใดจะเป็นผู้มีอำนาจเพิกถอนและจะมีวิธีการและขั้นตอนอย่างไรในการดำเนินการเพิกถอนตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๔

(๓) การเพิกถอนคำขอจดทะเบียนดังกล่าวจะมีผลประการใด และตั้งแต่เมื่อใด

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าวข้างต้นประกอบกับได้ฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมทรัพย์สินทางปัญญา) และผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (กรมการศาสนา) แล้ว มีความเห็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง สำหรับปัญหาที่ว่า การจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองฮาลาลให้แก่สำนักจุฬาราชมนตรี ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) ได้วินิจฉัยว่าเป็นการจดทะเบียนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย^๑ นั้น จะเพิกถอนโดยอาศัยบทบัญญัติตาม

^๑ ปรากฏตามบันทึก เรื่อง ปัญหาการสิ้นสุดของเครื่องหมายรับรอง ฮาลาล ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ส่วนมาก ที่ นร ๐๖๐๑/๔๕๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้หรือไม่ และต้องดำเนินการอย่างไร ในประเด็นนี้เห็นว่า โดยที่การจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองของนายทะเบียนตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้ก่อให้เกิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวแก่ผู้ขอจดทะเบียนในการใช้เครื่องหมายรับรองนั้นกับสินค้าหรือบริการของบุคคลอื่น เพื่อเป็นการรับรองเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด ส่วนประกอบ วิธีการผลิตคุณภาพหรือคุณลักษณะอื่นใดของสินค้านั้น หรือเพื่อรับรองเกี่ยวกับสภาพ คุณภาพ ชนิด หรือคุณลักษณะอื่นใดของบริการนั้น^๒ จึงถือได้ว่าเป็นการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีผลในการก่อให้เกิดสิทธิแก่บุคคลผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายรับรอง การจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นคำสั่งทางปกครอง ตามบทนิยามในมาตรา ๕^๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ด้วย และย่อมอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ตามนัยของมาตรา ๓^๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ดังนั้น ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ได้ทำคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอันเกิดจากความผิดพลาดของตนขึ้น โดยหลักกฎหมายปกครองทั่วไป เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองนั้นหรือผู้บังคับบัญชาย่อมสามารถเพิกถอนคำสั่งทางปกครองดังกล่าวได้เสมอ ซึ่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ก็ได้นำหลักกฎหมายปกครองทั่วไปนี้มาบัญญัติไว้ให้ชัดเจนในเรื่องของการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายใน

^๒ มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“เครื่องหมายรับรอง” หมายความว่า เครื่องหมายที่เจ้าของเครื่องหมายรับรองใช้หรือจะใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการของบุคคลอื่น เพื่อเป็นการรับรองเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด ส่วนประกอบ วิธีการผลิต คุณภาพ หรือคุณลักษณะอื่นใดของสินค้านั้น หรือเพื่อรับรองเกี่ยวกับสภาพ คุณภาพ ชนิด หรือคุณลักษณะอื่นใดของบริการนั้น

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“คำสั่งทางปกครอง” หมายความว่า

(๑) การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ

(๒) การอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

ฯลฯ

ฯลฯ

“มาตรา ๓ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองตามกฎหมายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายใดกำหนดวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเรื่องใดไว้โดยเฉพาะและมีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งที่กำหนดในกฎหมาย

มาตรา ๔๙^๕ มาตรา ๕๐^๖ มาตรา ๕๑^๗ และมาตรา ๕๒^๘ และโดยที่ปัจจุบันวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองตามกฎหมายต่าง ๆ ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองดังกล่าวแล้วการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองในกรณีนี้จึงต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ด้วย

“มาตรา ๔๙ เจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่อาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองได้ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๕๑ มาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๓ ไม่ว่าจะพ้นขั้นตอนการกำหนดให้อุทธรณ์หรือไม่โต้แย้งตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นมาแล้วหรือไม่

การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์ต้องกระทำภายในเก้าสิบวันนับแต่ได้รู้ถึงเหตุที่จะให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้น เว้นแต่คำสั่งทางปกครองจะได้ทำขึ้นเพราะการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งหรือการข่มขู่หรือการชักจูงใจโดยการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีชอบด้วยกฎหมาย

๖ มาตรา ๕๐ คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วนโดยจะให้ให้มีผลย้อนหลังหรือไม่ย้อนหลังหรือมีผลในอนาคตไปถึงขณะใดขณะหนึ่งตามที่กำหนดได้ แต่ถ้าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งซึ่งเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับ การเพิกถอนต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒

๗ มาตรา ๕๑ การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นการให้เงินหรือให้ทรัพย์สินหรือให้ประโยชน์ที่อาจแบ่งแยกได้ ให้คำนึงถึงความเชื่อโดยสุจริตของผู้รับประโยชน์ในความคงอยู่ของคำสั่งทางปกครองนั้นกับประโยชน์สาธารณะประกอบกัน

ความเชื่อโดยสุจริตตามวรรคหนึ่งจะได้รับความคุ้มครองต่อเมื่อผู้รับคำสั่งทางปกครองได้ใช้ประโยชน์อันเกิดจากคำสั่งทางปกครองหรือได้ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินไปแล้วโดยไม่อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้หรือการเปลี่ยนแปลงจะทำให้ผู้นั้นต้องเสียหายเกินควรแก่กรณี

ในกรณีดังต่อไปนี้ ผู้รับคำสั่งทางปกครองจะอ้างความเชื่อโดยสุจริตไม่ได้

(๑) ผู้นั้นได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งหรือข่มขู่หรือชักจูงใจ โดยการให้ทรัพย์สินหรือให้ประโยชน์อื่นใดที่มีชอบด้วยกฎหมาย

(๒) ผู้นั้นได้ให้ข้อความซึ่งไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนในสาระสำคัญ

(๓) ผู้นั้นได้รู้ถึงความไม่ชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองในขณะที่ได้รับคำสั่งทางปกครองหรือการไม่รู้นั้นเป็นไปโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

ในกรณีที่เพิกถอนโดยให้มีผลย้อนหลัง การคืนเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่ผู้รับคำสั่งทางปกครองได้ไป ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยลาภมิควรได้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยถ้าเมื่อใดผู้รับคำสั่งทางปกครองได้รู้ถึงความไม่ชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองหรือควรได้รู้เช่นนั้น หากผู้นั้นมิได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงให้ถือว่าผู้นั้นตกอยู่ในฐานะไม่สุจริตตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป และในกรณีตามวรรคสาม ผู้นั้นต้องรับผิดชอบในการคืนเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่ได้รับไปเต็มจำนวน

๘ มาตรา ๕๒ คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๕๑ อาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วนได้ แต่ผู้ได้รับผลกระทบจากการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองดังกล่าวมีสิทธิได้รับค่าทดแทนความเสียหายเนื่องจากความเชื่อโดยสุจริตในความคงอยู่ของคำสั่งทางปกครองได้ และให้นำความในมาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ต้องร้องขอค่าทดแทนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่ได้รับแจ้งให้ทราบถึงการเพิกถอนนั้น

ค่าทดแทนความเสียหายตามมาตรานี้จะต้องไม่สูงกว่าประโยชน์ที่ผู้นั้นอาจได้รับหากคำสั่งทางปกครองดังกล่าวไม่ถูกเพิกถอน

สำหรับกรณีตามปัญหาข้อหานี้ โดยเหตุที่การจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองเป็นคำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์เนื่องจากสิทธิในเครื่องหมายรับรองเป็นสิทธิตามกฎหมายแต่เพียงผู้เดียวในอันที่จะใช้เครื่องหมายรับรองที่ได้จดทะเบียนไว้ การเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว จึงต้องกระทำภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รู้เหตุที่จะให้เพิกถอนตามมาตรา ๔๙^๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ โดยนายทะเบียนตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า ผู้ซึ่งมีคำสั่งรับจดทะเบียนเครื่องหมายรับรอง ฮาลาล จะเป็นผู้มีอำนาจเพิกถอนการจดทะเบียนดังกล่าวตามมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง ซึ่งในกรณีนี้เนื่องจากปรากฏข้อเท็จจริงว่า สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ นร ๐๖๐๑/๔๕๑ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ถึงอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) ที่ได้วินิจฉัยว่าการจดทะเบียนให้สำนักจุฬาราชมนตรีมีสิทธิในเครื่องหมายรับรองไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงต้องถือว่ากรมทรัพย์สินทางปัญญาได้รู้ถึงเหตุที่จะเพิกถอนคำสั่งรับจดทะเบียนเครื่องหมายรับรอง ฮาลาล ในวันที่ได้รับหนังสือดังกล่าว

สำหรับการเพิกถอนการจดทะเบียนดังกล่าวนี้ นายทะเบียนจะต้องดำเนินการโดยการออกคำสั่งเพิกถอนการจดทะเบียน ซึ่งถือได้ว่าเป็นคำสั่งทางปกครองอย่างหนึ่ง เนื่องจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีผลเป็นการระงับสิทธิของบุคคลที่มีอยู่ตามคำสั่งทางปกครองเดิม ดังนั้น การดำเนินการจึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาและการจัดทำคำสั่งทางปกครองซึ่งให้สิทธิคู่กรณีที่จะได้รับผลกระทบจากคำสั่งทางปกครองมีโอกาสโต้แย้งก่อนตามมาตรา ๓๐^{๑๐} แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ

ในส่วนของรูปแบบของคำสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนนั้น โดยที่การจดทะเบียนเครื่องหมายรับรอง จะต้องมีการออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเครื่องหมายรับรอง คำสั่ง

^๙ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๕, ข้างต้น

^{๑๐} มาตรา ๓๐ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองอาจกระทบถึงสิทธิของคู่กรณี เจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน

ความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้ เว้นแต่เจ้าหน้าที่จะเห็นสมควรปฏิบัติเป็นอย่างอื่น

(๑) เมื่อมีความจำเป็นรีบด่วนหากปล่อยให้นิ่งช้าไปจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือจะกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ

(๒) เมื่อจะมีผลทำให้ระยะเวลาที่กฎหมายหรือกฎหมายกำหนดไว้ในการทำคำสั่งทางปกครองต้องล่าช้าออกไป

(๓) เมื่อเป็นข้อเท็จจริงที่คู่กรณีนั้นเองได้ให้ไว้ในคำขอ คำให้การหรือคำแถลง

(๔) เมื่อโดยสภาพเห็นได้ชัดในตัวเองว่าการให้โอกาสดังกล่าวไม่อาจกระทำได้

(๕) เมื่อเป็นมาตรการบังคับทางปกครอง

(๖) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ให้โอกาสตามวรรคหนึ่ง ถ้าจะก่อให้เกิดผลเสียอย่างร้ายแรงต่อประโยชน์สาธารณะ

เพิกถอนการจดทะเบียนนี้จึงสมควรทำเป็นหนังสือ โดยจะต้องระบุเหตุผลในการเพิกถอนไว้ด้วย ตามมาตรา ๓๗^{๑๑} และเมื่อคำสั่งเพิกถอนดังกล่าวอาจอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง ได้ตามมาตรา ๔๔^{๑๒} ในคำสั่งเพิกถอนจึงต้องระบุกรณีที่อาจใช้สิทธิอุทธรณ์ การยื่นคำอุทธรณ์ และระยะเวลาสำหรับอุทธรณ์ไว้ด้วย ทั้งนี้ ตามมาตรา ๔๐^{๑๓}

ประเด็นที่สอง การเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายรับรอง ฮาลาล จะมีผลประการใดและตั้งแต่เมื่อใด นั้น คำสั่งเพิกถอนคำสั่งรับจดทะเบียนเครื่องหมายรับรอง ฮาลาล จะมีผลให้คำสั่งรับจดทะเบียนเครื่องหมายรับรอง ฮาลาล สิ้นผลลงตามมาตรา ๔๒^{๑๔} วรรคสอง ซึ่ง

^{๑๑} มาตรา ๓๗ คำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสือและการยืนยันคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือ ต้องจัดให้มีเหตุผลไว้ด้วย และเหตุผลนั้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (๑) ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ
- (๒) ข้อกฎหมายที่อ้างอิง
- (๓) ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ

นายกรัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้คำสั่งทางปกครองกรณีหนึ่งกรณีใดต้องระบุเหตุผลไว้ในคำสั่งนั้นเองหรือในเอกสารแนบท้ายคำสั่งนั้นก็ได้ บทบัญญัติตามวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นกรณีที่มีผลตรงตามคำขอและไม่กระทบสิทธิและหน้าที่ของบุคคลอื่น
- (๒) เหตุผลนั้นเป็นที่รู้จักกันอยู่แล้วโดยไม่จำเป็นต้องระบุอีก
- (๓) เป็นกรณีที่ต้องรักษาไว้เป็นความลับตามมาตรา ๓๒

(๔) เป็นการออกคำสั่งทางปกครองด้วยวาจาหรือเป็นกรณีเร่งด่วนแต่ต้องให้เหตุผลเป็นลายลักษณ์อักษรในเวลาอันควรหากผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งนั้นร้องขอ

^{๑๒} มาตรา ๔๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรี และไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้นโดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ดินได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ โดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย

การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับตามมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง

^{๑๓} มาตรา ๔๐ คำสั่งทางปกครองที่อาจอุทธรณ์หรือโต้แย้งต่อไปได้ให้ระบุกรณีที่อาจอุทธรณ์หรือโต้แย้ง การยื่นคำอุทธรณ์หรือคำโต้แย้ง และระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือการโต้แย้งดังกล่าวไว้ด้วย

ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ให้ระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือการโต้แย้งเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง แต่หากไม่มีการแจ้งใหม่และระยะเวลาดังกล่าวมีระยะเวลาล้นกว่าหนึ่งปี ให้ขยายเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งทางปกครอง

^{๑๔} มาตรา ๔๒ คำสั่งทางปกครองให้มีผลใช้บังคับบุคคลตั้งแต่ขณะที่ผู้นั้นได้รับแจ้ง เป็นต้นไป

คำสั่งทางปกครองย่อมมีผลตราบเท่าที่ยังไม่มีการเพิกถอนหรือสิ้นผลลงโดยเงื่อนไขเวลาหรือโดยเหตุอื่น

เจ้าหน้าที่จะมีอำนาจเรียกให้ผู้ซึ่งครอบครองหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองดังกล่าวส่งคืนหนังสือนั้นหรือนำหนังสือนั้นมาให้เจ้าหน้าที่จัดทำเครื่องหมายแสดงการสิ้นผลของคำสั่งรับจดทะเบียนได้ตามความในวรรคสามแห่งบทบัญญัติเดียวกัน ในส่วนที่ว่าเพิกถอนนี้จะมีผลตั้งแต่เมื่อใดนั้นแม้มาตรา ๕๐^{๑๔} ได้บัญญัติให้การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอาจจะมีผลย้อนหลังหรือไม่ย้อนหลังหรือมีผลในอนาคตได้ แต่โดยที่กรณีนี้มิได้มีเหตุจำเป็นใด ๆ ที่จะต้องให้การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองมีผลย้อนหลังหรือมีผลในอนาคต การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองในกรณีนี้จึงสมควรเป็นไปตามหลักทั่วไปที่มีผลตั้งแต่วันที่คำสั่งเพิกถอนเป็นต้นไป

(ลงชื่อ) อักษราทร จุฬารัตน
(นายอักษราทร จุฬารัตน)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กรกฎาคม ๒๕๕๒

เมื่อคำสั่งทางปกครองสิ้นผลลง ให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเรียกผู้ซึ่งครอบครองเอกสารหรือวัตถุอื่นใดที่ได้จัดทำขึ้นเนื่องในการมีคำสั่งทางปกครองดังกล่าว ซึ่งมีข้อความหรือเครื่องหมายแสดงถึงการมีอยู่ของคำสั่งทางปกครองนั้น ให้ส่งคืนสิ่งนั้นหรือนำสิ่งของดังกล่าวอันเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้นั้นมาให้เจ้าหน้าที่จัดทำเครื่องหมายแสดงการสิ้นผลของคำสั่งทางปกครองดังกล่าวได้

^{๑๔} โปรดดูเชิงอรรถที่ ๖, ข้างต้น